31 VIII 70

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET
12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.) Hans Schöler
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis,
sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 155:—
Termin (4 kuud) ...... kr. 56:—
Kuu .... kr. 15:—
Kuulutusehind 75 ööri mm.
Ärikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren
Upplaga C
Laupäeval, 22. augustil 1970
Nr. 193 (3477)

Porrode estraadi sugupõlv ei katke

Stockholmi külastas mõne tunni kestel rahvusvahelise nimega eesti artist Roland Jõgimar, kes kuulub vanasse Porrode artistide perekonda ja kes koos venna Arnoldiga moodustavad artistipaari Rolly ja Arry. Nad viibisid mõne nädala eest esinemisel Bermuda saartel, nüüd on tegemist puhkusereisiga laeval Läänemeres. Roland Jõgimar, Rolly, on nüüd viiekümnene. Küsime temalt, millal algas ta estraadielu?

— Vanemad viisid mind estraadile juba kolme-aastaselt, nii et olen oma 50-st eluaastast tervelt 47 esinenud. Alguses oli see vanemate Porro-trupis, pärast sõda oleme vennaga esinenud koomilise paarina Rolly ja [illegible]. [illegible] [illegible] põlv on tulemas — praegu on Rootsis esinema Arry kaks poega, kes kannavad artistinime Porro Brothers. Nad on angazheeritud rootsi show-firma Malmsteni poolt ja on just praegu Malmös.

Roland "Rolly" Jõgimar

— Kui palju oli omal ajal "porrosid"?

— Neid oli omal ajal, enne sõda viis. Esinesime mitmekesise programmiga — kasakatants, zhongleerimine, laul, muusika, akrobaatika... Isa alustas artistina tegevust juba sajandi alguses.

— Kus viibivad vanemad praegu?

— Isa on surnud — ta suri 1964. Ema elab Hamburgis. Meie tegutsemisbaas ja alaline elukoht on praegu seal. Noored on kogu aeg lennus, vanad hoiavad kodu.

— Kus olete esinenud?

— Kogu maailmas. Omal ajal Porrodena, nüüd Rolly ja Arryna. Kaugeimaks esinemiseks oli Jaapan, kus Tokios kaheksal korral esinesime televisioonis. Viibisime seal kolm ja pool kuud. Oleme korduvalt olnud Ameerikas, kõige rohkem aga on meil tööd olnud Euroopas. Sel aastal oleme esinenud neljal korral saksa televisioonis ning kahel korral Belgia televisioonis, edasi oleme esinenud tänavu estraadidel Pariisis, Shveitsis ja Bermuda saartel.

— Kas vahest ei tule väsimust?

— Mitte kunagi. Artisti elu on vaheldusrikas ja põnev. Alati uued maad, uued inimesed. Ja alati peab ka ise uuenema ja ajaga kaasa sammum a, taset hoidma.

— Mis seisab lähemas programmis?

Esinemised Berliinis "Hilton" hotellis, sealt läheme Frankfurti, Basseli ja tõenäoliselt ka Pariisi, kus läbirääkimised on käimas televisiooniesinemiseks. Kaks nädalat oleme Hispaania pealinnas Madridis.

Nooruk kinni Ida-Berliinis kaks nädalat

Norrköpingist pärinev 19-aastane Allan Nautras on juba kaks nädalat polnud kinnipeetud Ida-Berliinis, teatab Rootsi ajakirjandus. Ta viibis Ida-Berliinis ühe rootsi kaaslasega turistmireisil. Rootsi välisministeerium on saanud, nagu Svenska Dagbladet teatab, informatsiooni, et kinnipidamise põhjuseks on raske liiklusõnnetus, millesse noormees oli segatud.

Nimelt olevat Allan Nautrase auto "seniselgitamata põhjusel ümber läinud" ja teda hoitavat kinni juurdluseks ja võimalikuks kohtupidamiseks. Millal kohus toimub, ei ole selgunud. Nimelt sattusid kaks tänaval kõndinud jalakäijat ümberkukkuva auto alla, kusjuures üks neist sai surma, teine vigastusi. Nautras viidi idasaksa politsei poolt ära. Kuna ta oli kõeluu murdnud, olevat ta paigutatud haiglasse. Nagu Sv. Dagbladet kirjutab, püüdnud Nautrase sõidukaaslane politsei kaudu kohata temaga, kuid seda ei võimaldatud.

Rootsi jõudnud erainformatsioonide järele olevat auto ümberminemine olnud tingitud asjaolust, et sellele sõitis otsa üks tagant tulev veomasin.

Naiskoori töö algab

Stockholmi Eesti Naiskoori lauluharjutused algavad koosviibimise ja lauluga kohvitassi juures neljapäeval, 3. septembril kell 18.30. Jakobi koguduse saalis, Jakobsgatan 2, II korral.

Kuna sügisel on kavas esinemine Soomes ja kevadel kontsert Stockholmis, palutakse kooriliikmeid ja uusi lauljaid võimalikult rohkearvuliselt kohale tulla, et pärast suvepuhkust uue hooga viimistleda esinemisele tulevaid palasid.

Osavõtust palutakse teatada hiljemalt 1. septembriks koori häälterühmade vanematele või juhatuse liikmeile. Kooriliikmed ja uued lauljad — südamest teretulemast!

Stockholmis abiellusid eesti noored Rein Sild ja Merike Uustal. Pildil laulatusel pruutneitsikese osa täitnud pruudi õde Eva Uustal. (EPL-foto Tippo).

KAKS NOORTERAAMATUT

AGNES TIITUS: KOLM MUINASJUTTU. ILLUSTREERINUD JOHANN NAHA. AUTORI KIRJASTUS. STOKHOLM, 1969.

KARL VAIKLA: KULDNE TAMMETÕRU. NÄIDENDEID JA ETTEKANDEID NOORTELE. MONTREAL, 1968.

Lastekirjanduse kasinale kogule on täienduseks tulnud kolm muinasjuttu Agnes Tiituselt. Need jätkavad muinasjuttude tuntud traditsioone looduse hingestamisest, haldjariigi kuningatest, printsidest ja printsessidest, kelledega maine poiss või tüdruk ühendusse satub. Sedalaadi motiivid on nüüdisaegses lastekirjanduses märgatavalt kahanenud, elulähedane ainestik on kasvanud. Siin varitseb hädaoht laskuda liiga lamedasse argipäevalustikku, kus ülemäära tegeldakse Juku pükste ja Manni nukkudega. Lasteraamatuis peab olema teatav annus fantastikat, salapärasust, ilu ja romantikat. Lapseeas tuntakse end imedemaal veel täieõiguslikku kodanikuna, üsna varsti ollakse sealt niikuinii pagendatud ja pole palju neid täiskasvanuid, keda kunstielamused sinna jälle tagasi viivad.

Agnes Tiitus on niisiis eelistanud "puhast muinasjuttu", kuigi ta tõsielule on selles mõttes sammu lähemale astunud, et kahes loos nähakse kõik imeväärsed sündmused unes, nagu see sünnib näiteks ka Maeterlincki "Sinilinnus" ja Carrolli lasteraamatus "Alice Imedemaal". Tiituse muinasjuttudes on fantastilised ja eetilised elemendid seoses looduseармастusega. Tütarlaps Leili ("Sõnajalaõis") unistab jaanióol sõnajalaõiest, näeb und lillehaldjast, kes juhatab ta muinasmaale, kus igasugu lilled ja loomad end lauldes tutvustavad ja haldjad Leilile teatavad, et ta enda süda on sõnajala imeõis. Metsavahitütar Tiiu ("Talvekuningas ja Külmaprints") on lindude sõber ja toitja. Selle kaudu satub ta unenäos Talvekuninga lossi, aga eelistab abielule Külmaprintsiga oma senist elu metsamajakeses. Ärgates otsustab ta oma unenäo üles kirjutada. Mõlemais lugudes on palju lille ja linnunimesid. Jutu "Poiss imeviiuliga" sündmustik on kõige omapärasem, kahjuks ainult liiga vähe välja arendatud. Südame põhjani solvunud mängumees lööb viiuli vastu kivi puruks, ta süda kukub rinnust, muutub kiviks, poiss pistab selle taskusse ja kannab seda mitu aastat raske koormana, kuni viimaks armastatud haldjaneiu abil kivi jälle elavaks südameks muutub ja noormees haldjalt saadud imeviiulit mängima hakkab. "Ka nüüd võib veel tema mängu kuulda vabas looduses. Sest kaja tema viiulimängust kannavad linnud, puud ja tuul edasi ja nad otsivad inimsüdameid, kes valmis on tema viiuli imetoone vastu võtma ja mõistma..."

See on Agnes Tiituse muinasjuttudes kena, et ta ei suru peale mingisuguste vooruste ja eeskujudega. Tema kangelased on ilumeelsed unistajad. Õnn saabub nõnda, et kokkupuude haldjatega äratab nende vaimse loomisjõu.

On karta, et väikestel lugejatel, kelledele muinasjutud on mõeldud, käib üle jõu autori ilunägemuste jälgimine. Väljendusviis on liiga üiev ja poeetiline. Siin on rohkesti võõrsõnu ja keeleuuendeid: taeva tumedal foonil, värvide variandid, jäälillede panoo, metsaluuvik, tuulen kantud, mis viimane uuenduslik tegijavorm peale Aaviku tõlketeoste kuskil pole esinenud. "Poiss imeviiuliga" algab nõnda: "Ükskord oli üks poiss, kel oli imeviiul. Ta kõnnak oli rütmiline nagu muusika ja ta hääl kõlas kui lüüriline meloodia." Samas aga on tavaliste sõnade kirjutamises jämedaid vigu: täheküündlad, midagid teha, päkspikki, baletikleitides, kandsivad. Neist raskustest saab muidugi üle nõnda, et muinasjutt loetakse lapsele ette, või kui laps ise loeb, antakse seletust teatavate sõnade ja poeetiliste piltide kohta.

Raamat on väliselt ilus ja peaks lastele meeldima: suured mitmevärvilised (13) ja mustad-valged (6) pildid paljude realistlike üksikasjadega uurimiseks ja äratundmiseks, sõre suuretäheline trükk kahes veerus, hea paber, suur kaust.

Karl Vaikla näidendite kogu sobib väga hästi ka lugemiseks. Kahju ainult, et pildid puuduvad, sest raamat on stentsileeritud. Aga selle asemel on näidendites esinevatele lauludele lisatud noodid, nii et viisid on kätteõpetatavad, milline seik annab lasteraamatule erilise uudsuse ja huvitavuse. Näidendeid on raamatus 7, luulepõimikuid 3 ja viisistatud laule 16.

Näidend "Kullaketrajad" toetub Kreutzwaldi samanimelisele muinasjutule kolmest röövitud tüdrukust nõia juures kulda ketramas, kust kuningapoeg nad pärast mitmeid seiklusi päästab. "Kevad" tul 'kus" on lindude ja konnade kevaderõõmude hulgas humorstilik pilt külmetunud lookestest ja tohtrite-öökullide retseptidest.

I Lõoke:
Rinnas kange köha pauguh,
Ja kui laulan — nagu haugun,
valust, näed, mul silmad vees.
Öökull Aku:
Ära astu lumevette,
kõnni kuival, vaata ette!
Joogiks kuusekäbi tee!
V Lõoke:
Omamoodi häda jalus:
lendu tõustes hirmus valus,
alla tulles hullem käes!
Öökull Aku:
Võta seitse männikäbi,
vihmavees neid leota läbi,
hoia varbad selles vees.

"Vähipoiste kosjaskäik" mängib jõepõhjas, tegelasteks on kalad ja vähid. Näidend algab Ahvena-Juke lõbusa-ladusa monoloogi ning reisikirjeldusega ja on pakutud paladest kõige realistlikum. "Kuldne tammetõru" seevastu on salapärane ja unistuslik lugu rahvuse põlisest edasikestmisest. Poisike Sulo leiab esivanemate pühas hiies vanema tamme kuldse tõru ja näeb haldjaid, kes manitsevad teda truuks jääma oma rahvale. "Kes aga eksib ja lahkub oma rahva juurest, see kaotab rahu oma südamest, kaotab tee oma õnnele; jääb võõraste tõugata." Ülejäänud kolm on jõulunäidendid. Laval peaksid nad kõik olema väga efektsed oma fantastiliste interjööride, kostüümide ja tantsudega.

Nii on raamatu sisu mitmekesine, mitmest aineliigist ja meeleolust. Proosadialoogide vahel on rohkesti värsse, deklameeritavaid või lauldavaid, needki vastavalt näidendi iseloomule kord jumoristlikud, kord lüürilised, tihti rahvalaulu stiilis. "Jõulutähtedes" annab kingituste jagamine hea võimaluse loomade loeteluks.

Jänkupoiss sai vesti halli.
Hunt sai kirju kaelasalli.
Ihked prillid öökull Aku.
Karvamütsi põder Jaku.
Rebane sai uued suusad.
Karu-Mõmmil trumm oli puusal.
Orav käbikuuri luku.
Hirve-Neti uhke nuku.
Jne.

Laulude tekste ja viise on võetud ka väljastpoolt, nimelistelt autoritelt või rahvasuust, valdavas osas on aga mi sõnad kui ka viisid Karl Vaikla looming.

Oma vaheldusrikka sisu, elava ja hoogsa, vaimuka ja südamliku väljendusviisi tõttu peaks see raamat peale selle, et olla koolidele materjaliks pidude sisustamisel, levima ka kodudes laste lugemikuna. Väliselt: suur kaust, kaunilt kujundatud kaas.

HELMI ELLER

Eesti-inglise sõnaraamat valmis
Ilmub USA-ülikooli kirjastusel

Rootsit külastab praegu läbisõidul Soome prof. Paul Saagpakk, kes praegu on Ühendriikides Massachusettsi Riikliku Ülikooli inglise kirjanduse professoriks. Ta on aastaks õppetööst vabastatud, et teostada Fulbrighti stipendiaadina uurimistööd Helsingis. Töö käsitleb eesti sõnade etümoloogiat. Eesti Päevaleht vestles prof. Paul Saagpakuga.

— Olite iseseisvas Eestis Tallinna Gustav Adolfi gümnaasiumi ja Riikliku Kolledzhi inglise keele õpetajaks. Nii olete siis jäänud truuks oma erialale, seekord juba anglosaksi maailmas. Kuidas sattusite Saaremaalt, kust olete pärit, just inglise keele alale?

— Inglise keel huvitas mind juba gümnaasiumi õpilasena. A. 1936 sain Britisch Council'i stipendiumi Inglismaale, olles lõpetanud eelmisel aastal Tartu ülikooli cum laude inglise filoloogina. British Council'i stipendiumi anti tookord esimest korda Eestisse. Kuna töötasin Eestis inglise keele õpetajana, siis põgenikuna Rootsi saabudes sain koha lektorina Uppsala ülikooli keeltekursustel, samal ajal edasi õppides samas ülikoolis. Saavutasin esimese eestlasena Rootsis filosoofia litsentsiaadi kraadi inglise filoloogia alal. Siirdudes edasi Ühendriikidesse rakendusin inglise kirjanduse professorina sealses Uppsala kolledzhis. Kaitsesin doktori väitekirja Columbia ülikoolis 1955 ja olen 1964-ndast aastast peale inglise kirjanduse professoriks Massachusettsi riiklikus ülikoolis Amhurstis. Inglise keele alal on USA-s professorina tegev peale minu veel Ants Oras, kes töötab Florida ülikoolis.

— Olete pikemat aega tegelenud suure Eesti-Inglise sõnaraamatu koostamisega, kus dotsent Johannes Aavik Stockholmis oli Teie lähemaks kaastööliseks. Kui kaugel on asjad selle suure tööga?

— Töö on käsikirjas valmis ja ühe suurima USA ülikooli kirjastus valmistab ette selle väljaandmist. See on 20 pika aasta töö vili. Esimene köide ilmus juba aastal 1955, kuid edasine ilmumine jäi ära majanduslike ressursside puudulikkuse tõttu. Nüüd tuleb kogu teos algusest peale ja tugevasti täiendatult ja sisaldab umbes 250.000 sõna. Käsikiri hõlmab 9.000 masinakirjakülge.

Prof. Paul Saagpakk

— See kujuneb üheks suuremaks eesti sõnaraamatuks?

— Seda küll. Kui minu Eesti-inglise sõnaraamatut võrrelda näit. varem ilmunud Silveti Inglise-Eesti sõnaraamatuga, siis on esimene kolm korda suurem. Sõnaraamat sisaldab ka eesti sõnade etümoloogia, mis varem sõnaraamatuis ei ole esinenud, samuti on märgitud ka teine ja kolmas välde eesti sõnadel.

— Kuidas olete finantseerinud Eesti-inglise sõnaraamatu koostamistöid?

— Kui asi käiku läks, oli mul vaid kokkulepe ühe eesti kirjastusega, kes pidi garanteerima väljaandmise. Neile aga kujunesid kulud ülejõukäivaks. Jätkasin oma "kulu ja kirjadega", kuni ma a. 1959 sain USA humanitaarteaduste akadeemia, American Council of Learned Societyes, uurimistoetuse. Hiljem andis ka Massachusettsi riiklik ülikool toetuse töö täiendamiseks ja lõpetamiseks. Suurim töö sai aga tehtud ajavahemikus 1958 kuni 1962, mil ma võtsin end USA-s õppetööst vabaks ja sõitsin Rootsi. Töötasin Stockholmis 12 tundi päevas ja kõrgesse ikka jõudnud Johannes Aavik oli väsimatult ja innukalt abiks eesti keele osas. Nüüd on mul heameel, et töö on valmis ja lõpuks ometi [illegible] ilmuda trükist.

Uurib kuumust

NEW YORK (VES) — Eesti noor inseneriteadlane Ilmar Rätsep, kes töötas kauemat aega aatomjõul liikuvate maailmaruumi lennukite alal (Marsi j.t. projektid) on asunud pärast projektide lõpetamist teatud staadiumis nüüd samade projektide osas teisele alale tööle — kuumusekindlate elementide osas.

Seniste töötulemuste järeldusena on saadud elemente, mis kannatavad välja juba 6000-kraadilist kuumust. Töö ja uurimused sel alal jätkuvad. Sellised ained omavad tohutut tähtsust tulevaste ruumilendude puhul kui ka taassaabumise puhul maakerale.

- **Ghanast saabus Rootsi külaskäigule sealses pealinnas Accras juba 8 aastat ühes inglise insenerifirmas töötav ins. Arno Jaanimägi, kes varem elas Londonis. Ta on abielus rootslannaga Stockholmist.**
- **Stockholmis viibis külas kirjanik Einar Sanden Cardiffist Inglismaalt.**

Poola reisilennuk sunniti maanduma

RÖNNE — Poola reisilennuk teel Danzigist Varssavi sunniti läinud neljapäeval käsigranaadiga relvastatud 19-aastase noormehe poolt maanduma Bornholmil. Lennukis oli 19 reisijat. Kui lennuk oli kell 16.15 Rönni lennuväljal maandunud, piirati see kohe automaatrelvadega varustatud taani politsei poolt ümber ja kaaperdaja, teada saanud, et ta on Taani maapinnal, andis oma relva ära.

Peale kaaperdaja hüppas reisijaist ära veel üks abielupaar ja üks paar äsjakihlunud noori. Kui poola konsul Kopenhaagenis sai lennuki kaaperdusest teada, lendas ka jalamaid privaatlennukil Rönnesse, kuid põgenikud olid siis juba politsei poolt ära viidud.

Hiljem selgus, et kaaperdajast poolaka nimi on Krzystof Krynsky, kellele määrati ka kohe taanlaste poolt 3-nädalane vanglakaristus. Poola valitsus nõuab kõigi ärahüppajate väljaandmist.

TEL AVIV — Reuter teatab Tel Avivist, et iisraeli valitsus on otsustanud mitte enam kaua viivitada rahu-läbirääkimiste algamisega Kesk-Idas. Selleks on mõju avaldanud Ühendriikide valitsus. Kuid Iisrael ei kavatse tagasi võtta oma süüdistusi Egiptuse vastu, et viimane on relvavaherahu ajal vene rakettide rampe Suessi poole edasi nihutanud. Arvatakse, et Iisrael juba lähemail päevil nimetab oma esindaja, kes hakkab läbirääkimisi pidama UNO-esindaja saadik Gunnar Jarringiga.

MOSKVA — Ida-Euroopa riikide resp. Varssavi-pakti-maade juhid pidasid möödunud nädala neljapäeval konverentsi Moskvas, kus muu hulgas mitteametlike teadete järgi on arutletud Ida ja Lääne vahekordi seoses Lääne-Saksamaa ja Sovjeti mittekallaletungipaktiga, mis äsja Moskvas alla kirjutati. Arvatakse ka, et tippkonverentsil püüti mõjutada diktaator Ulbrichti, et ta aktsepteeriks pinge-lõdvendamise-liini Lääne-Saksa vastu.

NEW DELHI — India on koostanud tuuma- ja maailmaruumi-programmi, mille sihiks on, et India produtseerib 1980. aastaks 2700 megavatti aatomenergiat. Enne seda ja nimelt aastal 1974 tahab ta maailmaruumi saata oma esimese satelliidi.

Programmi on koostanud India aatomenergiakomisjoni esimees dr. Sarabhai, kes on india tuntuim aatomiuurija. Kui see kava leiab valitsuse poolt kinnitamist, siis võib India ükskõik kunas järgneva aastakümne jooksul saada toime aatompommiga.

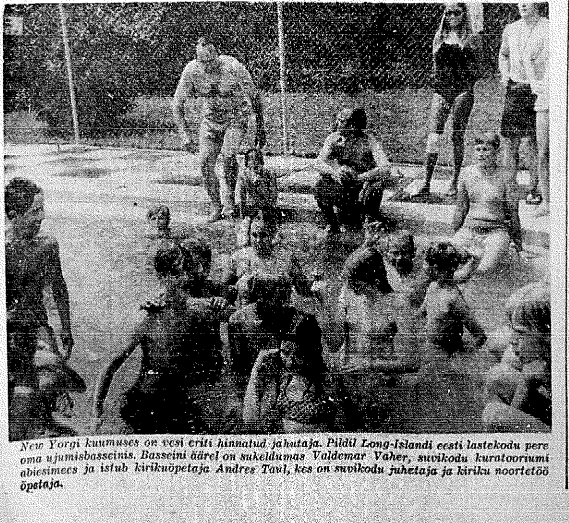

New Yorgi kuumuses on vesi eriti hinnatud jahutaja. Pildil Long-Islandi eesti lastekodu pere oma ujumisbasseinis. Basseini äärel on sukeldumas Valdemar Vaher, suvikodu kuratooriumi abiesimees ja istub kirikuõpetaja Andres Taul, kes on suvikodu juhetaja ja kiriku noortetöö õpetaja.

Foto sellest, kui Stockholmi Eesti Maja "okupeeriti" Kanada-külaliste ja teiste poolt. (EPL-foto Tippo).

NOORTELEHT

NL *22. augustil 1970*

Vabad ja mittevabad

Vaadeldes kõrvuti kahte üritust — Rootsis korraldatavat Gimo rahvaülikooli ja Kanadas koos USA-ga korraldatavat umbes samataolist Metsaülikooli, siis mõlema programmides on märgata teatud vahet. Rootsis on igatahes tugevamini alla kriipsutatud seda momenti, mis puutub võõra võimu poolt ikestatud kodumaa olukorda ning vaba eestluse tuge oma kodumaal viibiva rahva enamusele poliitilise selgitustööga, mida teostavad eestlaste organisatsioonid kui ka üksikisikud. On hea, kui antakse pilt mineviku Eestist ja tema saatusest muistest vabadusest kuni iseseisvuseni välja, otsitakse uusi momente, kritiseeritakse ja luuakse oma isiklik arvamus, et uuritakse eesti kirjandust, kunsti, näitekunsti ja üldse kultuuri kõigil epohhidel, kaasa arvatud kaasaeg, tutvutakse eesti loodusega, linnadega, maaga jne. Kuid see pilt on puudulik, kui lähemalt ei käsitleta kõike seda, mis praeguses olukorras inimest ja noort kodumaal eraldab kõigist nendest, kes elavad väljaspool raudeesriiet. See eraldus ei seisne mitte põrmugi hoiaku või hariduslikus tasemes, vaid sootuks nendes piiramistes, mida üks või teine ühiskond loob. Kui vaatame eesti noorte suviseidki liikumisi läänes, siis märkame, et ei ole mingeid takistusi ega raskusi piiride ületamisel, suguvendade külastamisel üle ookeanide ja kontinentide. Nii on see lääne demokraatlikus maailmas. See liikumisvabadus ei ole kaugeltki omane ega loomulik kodumaal viibivale noorusele, kellele piirid läände on tugevasti suletud — ainult üksikud saavad välja. Nii on see kommunistlikus maailmas, kus rezhiim alati tunneb muret, et noored ja üldse kodanikud välja pääsedes "liiga palju näevad" ja võibolla püüavad koguni välja jäädagi. Seda viimast on väljapääsemistel püütud vältida omaste "pantvangiks" jätmise kuratliku süsteemiga. Peame teadma, millised ohud okupatsiooni olukorras ohustavad eesti rahva kultuuri ja üldse tema eksistentsi; võõraste sissevool, vaimse vabaduse likvideerimine jne. Kui lähemalt ringi vaadata, siis on tänapäeval läänes kõigest sellest, mida põgusate näidetena on toodud, küllalt selleks, et võidelda ühe või teise diktatuuri- ja totalitaarse rezhiimi vastu. Eriti on angazheeritud noored. Aga kas on ka eesti noored angazheeritud, kui asi puutub oma kodumaad ja oma rahvast?

See küsimus on oluline, sest kogu see tegevus eesti rahva vabaduse ja enesemääramise nimel, mis on käigus välismaailmas ja mille tulemusena teadupärast okupatsioonivõimud ühes ja teises asjas on sunnitud olnud oma plaane edasi lükkama, vajab uusi kandjaid, uut sugupõlve. Ei saa öelda, et angazheeritud ei oleks.

Noored eesti haritlased on koos teiste Balti noortega energiliselt teostamas oma aktsioone UNO piirkonnas BATUN nimimärgi all, siin Rootsis on eesti noori liitunud poliitilise võitlustegevusega nii eesti kui ka rootsi sektoris, kus näit. paljusid aktsioone Balti küsimuses on kannud eesti noored, m.h. olles "mootoreiks" ka Balti riikide anastamise 30 a. mälestusdemonstratsiooni organiseerimisel.

Kui noortekokkutulekutel ilmneb sageli, et teadmised olukorrast on puudulikud või otse värvitud sellest, sageli otse propagandalikust informatsioonist, mida siin maal levitab vasakäärmuslus, kellel teatavasti on "südametunnistust" ainult läänes esinevate ikestuse ja allasurumise ohvrite puhul, mitte kunagi aga kommunistlike diktatuuride suunas, kus paraku õnnetuseks asub Eesti. Sellepärast on vaja rohkem diskussioone, selgitusi ja arutlusi Eesti ja eesti rahva olevikust ja tulevikuväljavaadetest. Diskussioone, mis annavad teadmisi ja veendumuse vajadusest oma rahvast aidata, kel puudub vabadus.

Rootsi eesti saunaehitaja

Maailmalaagris ehitasid Rootsi eesti skaudid ka eesti sauna Harald Sepa asjatundlikul juhtimisel. Ja Soomest hangitud juhtnööride kohaselt — soomlased on nimelt spetsid ka telksaunadele.

Päevased saunatunnid oli jaotatud nii, et nii noorimad kui ka vanemad juhid ja perenaised said saunamõnusid nautida.

Metsakodu

TALGUPÄEVAD toimuvad 29. ja 30. augustil. 12. ja 13. septembril tulevad Metsakodusse kokku Põhjalatütred-Kalevipoeg lipkonna daamideringi liikmed ja 10. septembril metsakodu töömehed.

SUVE JOOKSUL on Metsakodus peatunud palju kaasmaalasi, nii noori kui vanu. 15. augustil prooviti Metsakodus esimesi vähke.

1972 JÄLLENÄGEMISLAAGER KANADAS

"Kanadalased" lendasid koju

Laupäeva pealelõunal oli palju sagimist ja eestikeelset juttu Arlanda lennuväljal. Valjuhääldajast kostis ka mitmeid kordi eesti keelseid teadaandeid ja juhtnööre — põhjuseks oli asjaolu, et kanada eesti noored olid alustamas taas kojureisi Torontosse peale Saksamaal toimunud Maailmalaagrit ja sellele järgnenud mõnepäevast külaskäiku Rootsis. Nendele seltsis veel suur ärasaatjate hulk, nii et lennuterminaal oli sõna tõsises mõttes okupeeritud eestlaste poolt. Tagasilend Kanadasse toimus hiiglaslikul Pan Americani lennuseltsi masinal, mis viib arvatavasti ka eesti noored rootsist järjekordsesse maailmalaagrisse Kanadas 1972. aasta suvel.

Kanada noored olid saabunud Rootsi teisipäeva hilisõhtul rongiga Stockholmi pearaudteejaama. Kus neid oli vastuvõtma tulnud hulga siinse eesti koloonia esindajaid. Harry Sepp oli valmistanud hiiglasliku plakati, millisel öeldi kanada noortele teretulemast siia Rootsi. Nagu Kanada reisijuhid skm. Leo Puurits ja gdr. Hilja Kuutma hiljem rääkisid, oli see tervitusloosung tekitanud sellise kilkamise kanada tüdrukute hulgas, nagu kusagil pop-gaalal. Nii pea kui noored olid rongilt maha astunud, anti neile kätte korteripaigutuse ja instruktsiooni lehed ja mõnekümne minutiga olid kõik noored teadlikud oma paigutusest ja ka võõrustajate poolt öömajadesse kaasa viidud.

Korteritesse paigutus Stockholmis lasus noorteinstruktor Anu Blunti õlgadel, mille ta ka suurepäraselt lahendas. Nagu Anuga vesteldes selgus, oli alul korteritesse paigutusega muret, kuna ligi 70 kanadalast oli öökortereid soovinud. See teadanne tuli alles Maailmalaagrisse ärasõidu eel, ja seepärast oli raske kontakte saada kaasmaalastega Stockholmis. Päevad enne kanadalaste saabumist oli aga asi lahedam, kuna tuli rohkem korteripakkumisi kui oli neid soovivaid noori. Seega Stockholmlased näitasid harukordset arusaamist ja külalislahkust. Aitäh!

BUSSIRINGREISIL

Järgmisel päeval koguneti Eesti Maja ruumidesse, kus külalistele pakuti lõunasööki. Peale seda siirduti tutvunema Wasa laevaga ja Skanseniga. Peale õhtusööki toimus Eesti Majas noorte koosviibimine tantsuga kuni südaööni.

Neljapäevane päev oli mõeldud ekskursiooni päevana. Ekskursioonile starditi Klabergsviaduktenilt kahel turistbussil, kusjuures esimese objektina külastati Gripsholmi lossi. Juba lossiväljakul avastati huvitavat ja vaatamisväärset — nimelt kahte suurt kahurit, kus sildilt selgus, et tegemist oli rootslaste poolt Narva all 1582 aastal vallutatud kahe vene kahuriga. Gripsholmi lossi kolme meetri paksused Gustav Vasa aegsed müürid ja kaitsesealdised pakkusid palju vaatamisväärset kanada külalistele. Samuti oldi huvitatud eriti Gustav III ajal tehtud lossi ümberehitustest ja lossiteatrist, kuna oli ju Gustav III üks suurimaid teatrifantaste. Gripsholmist siirduti edasi Härkeberga külasse, kus on säilunud vanaaegne kirikuküla, ja nii saadi tutvuda ka vanaaegse rootsi küla tüübiga.

Kahjuks polnud aega peatuda kuigi kaua seal, kuna kõhud näitasid, et oli aeg rutata Gamla Uppsalasse kus Uppsala Eesti Skautlike Noorte Sõprade Selts oli lubanud lõunat pakkuda. Restorani trepil tervitas kaugeid külalisi Sõprade Seltsi esinaine proua Aamisepp ja pentselt istuski sajapealine külaliste hulk lauas, andes au maitsekale ja üliküllusesse uppuvasse rootsi "smörgåsbordi". Laud tehti korralikult tühjaks, kuid asemele toodi aina uusi roogasid, nii et ka kõigile püüdlustele vaatamata ei suudetud pooltki ära süüa.

Küll oli aga hiljem täie kõhuga teatud raskusi "kuningate küngastele" üles ronimisega! Peale Gamla Uppsalat külastati veel Toomkirikut, Gustavianumit, Uppsala lossi jne. Ekskursiooni korraldamine ja giidi ülesanded lasusid skm. Richard Norvelli õlgadel. Kuna Eesti Maja Stockholmis oli sel õhtul suletud skautlikule noorusele, siis oldi sunnitud sööma Stockholmi saabudes ühes rootsi söökias. Hiljem õhtul toimus järjekordne noorte koosviibimine, seekord aga varemmainitud põhjusel Sakala ruumides.

PIDUKORRALDAJATE RIISIKO

Reedesel päeval — kanadalaste Rootsis viibimise viimane päev — möödus aga peo ettevalmistamisel, kuna õhtul toimus ju Hasselbackeni restoranis suur eestlaskonna pidu. See pidu kujunes arvatavasti ka eestlaskonna suurimaks ja vägevamaiks peoks võõrsil. Oli abonneeritud Hasselbackeni restorani kõik kolm korrust, kus viiesajapealine eestlaste pere veetis hubase ja toreda õhtu — hea söögi, tantsu ja vestlusega. Peaks vast mainima, et restorani rõdud olid tulvil rahvast, kuna õhtu oli soe ja kena ja rõdudelt avanes haruldaselt ilus vaade õisele Stockholmile ja Gröna Lundile.

Peo juhtimine oli skm. Sven Hansoni kindlates kättes. Kokkuvõttes võiks öelda, et sellist toredat pidu pole meil küll varem olnud, seda tõendasid ka kanada inimesed, kes rääkisid oma kogemuste põhjal teiseltpoolt suurt "lompi".

Peo korraldamine oli korraldajatele suureks majanduslikuks riskiks, kuna kontrahi alusel pidi garanteeritama restoranile vähemalt 500 isikut täie õhtusöögi hinnaga. Mis oleks juhtunud kui rahvast oleks vähem ilmunud? Õnneks pidu näitas, et korraldajad olid täiesti õieti arvestanud ja nii lõppes see üritus ilma majandusliku kahjuta.

Peo üheks positiivseks küljeks oli ka asjaolu, et sellist "karsket" pidu pole varem nähtud, kuna noortele kategooriliselt ei serveeritud mingeid kangemaid jooke. Ka asjaolu, et kedagi peale õhtusöögi algust sisse ei lastud, tähendas seda, et jäi ära nende kategooria, kes tihtipeale enne tantsu algust otsivad kodus või kõrtsis pudelist "julgust" või võtavad pudeli peole kaasa.

FRANKFURDIS KADUSID KOHVRID

Eesti noorte invasioon Arlanda lennuväljale oli juba teistkordne, kuna ka 1967. aastal "vallutati" lennuterminaal eesti noorte poolt — tookordselt lennuretkel Koguja Maailmalaagrisse USAsse. Ja paari aasta pärast on oodata ka kolmandat eesti noorte invasiooni Arlandasse, nimelt uueks lennumatkaks üle Atlandi ookeani Kanadasse.

Huvitav on, et eesti noored on senini kasutanud [illegible] "ülemere hüppel" Pan Americani Boeing 707 tüüpi jet-lennukeid ja ka kolmas lennuretk on kavandamisel sama lennuseltsi kaudu. See kõik oleneb arvatavasti sellest, et Pan American on osutanud eesti noortele erilist tähelepanu ja andnud soodustusi. Ka [illegible] lennuseltsi kohapealne [illegible] päritoluga [illegible] Janis Lukins harukordset [illegible]. Näiteks lubas ta [illegible] kohvreid, millised läksid kaduma Frankfurtis Saksamaal, niipea kui need [illegible] tagantjärele esimese regulaarse lennukiga [illegible] ilma tasuta.

Ka võimaldas ta meie noorte esindusel inspekteerida juba enne kanadalaste tulekut nende stardivalmist lennukit. Lennuki kapten orienteeris isiklikult meie noori lennukis ja andis lühikest ülevaadet lennust, näidates juhikabiini koos selle tuhandete eri nuppude ja instrumentidega. Meie palvel oli ta nõus ka ühendama lennuki raadio vastuvõtjat lennuki sisemise valjuhääldaja süsteemiga, nii et saaksime väikese "üllatusena" äralendavatele kanada noortele anda üle raadio kaudu kusagil ülal pilvede vahel veel viimase tervituse nende retkel koju suunas. Uuriti ka söögisedelit ja leiti, et see oli "kõigiti korras", selgus et mitmed stjuardessid oskasid rootsi keelt, kuid kahjuks sel lennukil puudus eesti keelt oskav meeskond, kuigi teada olevatel andmetel on Pan Americani teenistuses ka eesti päritoluga personali.

Kohvrite ja muu varustuse vastuvõtmine terminalis läks sujuvalt, kuid viimasel hetkel selgus, et paar noort polnud oma pileteid "chekkimisel" välja toonud, see tekkitas muret kuna arvati, et need noored pole lennuväljale ilmunud.

Sellest sai kiirelt valjuhääldajate kaudu teatatud ja nüüd selgus, et noored olid juba passikontrollist läbi marssinud ilma piletita.

Pileteid polnud nad aga väljatoonud kuna neil polnud pagaasi äraandmisega mingit muret — nad kuulusid nende viie hulka kellel Frankfurtis olid kohvrid asetatud valele rongile ja seega polnud neil midagi sisse anda!

PEATSET JÄLLENÄGEMIST!

Oli huvitav näha, et ka seekord suutis Pan Am kinni pidada ettenähtud stardiajast olgugi et kanada rahvas lasti välja terminalist alles veerand tundi enne stardiaega, sellest aitas aga et jõuda lennukile. Olgugi, et meie Rootsi Maleva delegatsioon tegi kõike, et seda saboteerida. Nimelt seisti lennuki juures ja suruti kätt kõigil skautvendadel ja gaidsõsaratel enne lennukisse astumist. Anti üle punaseid roose juhtidele, suruti käsi, kaelustati ükstelst, paluti mitmeid juhte välja pildistamiseks jne. Kuid sellele vaatamata starditi õigeaegselt lennumootorid ja aeglaselt veeres lennuk eemale terminalist — oli näha veel korraks läbi lennuki akende meie sõprade nägusid ja jumalagajätuks lehitavaid käsid. Siis oligi lennuk starditeel, lennutornist anti stardiluba, lennukimootorid saavutasid täistiirud ja reamootorite läbilõikava undamise saatel sööstus lennuk peaaegu 90 kraadise nurga all ülesse pilvede suunas ja kadus mõne minuti möödudes lõuna ilmakaarde.

Kuid nagu varem mainitud kontakt lennukiga ja meie kanada noortega polnud veel kadunud. Siirduti Janis Lukinsi juhtimisel Pan Americani kontrolliruumi, kus meie delegatsioonil võimaldus kuulata raadiokommunikatsiooni lennuki ja Pan Am'i kontrolli vahel. Just sel momendil kui pidime alustama kõnelust meie aafekaaslastega õhus oldi aga sunnitud seda katkestama, kuna just sel momendil tuli lainepikkusele sisse üks teine Pan Americani lennuk, kes oli teel Arlanda suunas ja sellisel juhul antakse eesõigus saabuvale lennukile, kes palub maandumisluba.

Olime mures, et me ei saagi kontakti sõpradega õhus, kuid müüd lülitas raadiooperaator ümber raadio lahkuvale lennukile ja kanadalastele saadeti teele veel tervitus ja soov heaks reisiks ja lootus peatseks jällenägemiseks Kanadas ja kohe saabus vastus skm. Richard Norvelli poolt öeldud tervitusele, kusjuures lahkunud kanada noorte lennujuhi skm. Leo Puuritsa viimasteks sõnadeks oli "Hüvasti — Peatset jällenägemist Kanadas! "Mainida vast veel võiks, et sel momendil viibis lennuk juba Norra kohal — nii kiirelt lendavad tänapäeva moodsad jet-lennukid — viies eesti noori ühest maailmajaost teisse!

Riks

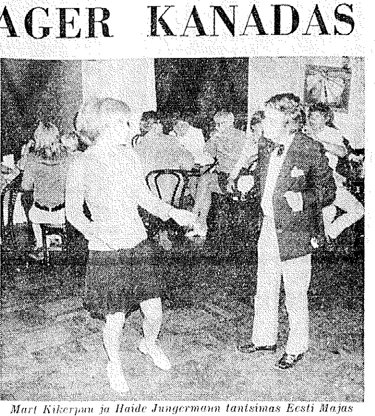
Mart Kikerpuu ja Haide Jungermann tantsimas Eesti Majas "rahvusvahelisel" noortekohtamisel (NL-foto Tippo).

"VIKERVALLA" pälvib tähelepanu

Montreali noorte, Vikerlaste, külalisetenduste vastu, milled toimuvad laupäeval, 29. augustil kell 16 ja 19.30 Stockholmi Södra Teatris, on rohkearvuliselt pääsmeid omandatud juba eelmüügilt.

Mitte ainult Stockholmi eestlased ei ole oma suurt huvi näidanud Vikerlaste külastuskäigu vastu, vaid pääsmeid on tellitud ka Stockholmi lähemas ja kaugemas naabruses asuvate linnade kaasmaalaste poolt.

Pääsmete eelmüük jätkub Eesti Kultuuri Koondises Eesti Majas, Regeringsgatan 24, tel. 11 31 16 ja "Välis-Eestis", Lilla Nygatan 8, tel. 11 50 31.

On soovitav, et pääsmeid varutakse juba eelmüügilt, sest teatrisaal ei mahuta rohkem kui 400 külalist.

Kanadalaste reisijuht Leo Puurits lehvitab viimast tervitust Arlandal Pan-Americani lennuki ukselt. Trepi all läti skm. Janis Lukins, kes on Pan Americani teenistuses.

Uppsala eesti skaudisõprade selts pakkus noortele Vana-Uppsalas vägeva lõuna.

Turistidena Härkeberga muinasküläs.

Lend Läände aastal 1972

"Ühendajas" saatis noorteinstruktor Riks Norvell välja juba esimese ringkirja 1972 aasta Kotkajärvel Kanadas toimuva maailmalaagri suhtes, kus ta nendib varasema ankeedi põhjal suurt huvi — kui Saksamaale soovis sõita esialgselt vaid 147 noort (millest sai 250!), siis Kanadast olid huvitatud 153 noort ja juhti. Nagu selgub, on ta juba kontaktis olnud lennuliinidega ja teinud esialgsed kalkulatsioonid:

Reisi aeg oleks juulikuu ja kestvuseks neli nädalat. Sõit toimuks ka seekord Pan Americani Boeing 707 jet-lennukiga (samuti kui Lend Läände II ajalgi 1967). Lend toimuks liinil Stockholm — Niagara Falls ja tagasi. Lennu hinnad: a) laagrist osavõtjatele krooni 1000:— b) kaasasõitjatele eraviisiliselt kr 1300:—

Registreerimisleht on juba valmis ja kätte saadetud. Kes registreeruvad juba oktoobris on eeldusel, et nad oma kohustused õiendavad, eesõigustatud kaasasõitjad. Väljatöötamisel on ka säästuplaan kaasasõitjatele nende sõidu finantseerimise hõlbustamiseks.

Vastuvõtud "Ühendajas"

Kirni linnakese ühes võõrastamajas korraldas Saksamaa Eestlaste Keskkomitee, eesotsas hr. Västrikuga ja hr. Reisenbergiga vastuvõtu "Ühendaja" laagri juhtkonnale ja esindusgruppide juhtkonnale. Osavõtjaid oli üle 60. Peeti kõnesid ja tehti ühislaulu. Soologa esines Malmu Mardi-Bang Kopenhaagenist.

Samal õhtul oli Rootsi Malevajuhtkond palunud teiste malevate juhid vastuvõtule laagrist umbes 5 km kaugusel asuvasse "Gasthause'sse" (kõik teised malevad pidasid oma vastuvõtud laagris.)

PUDEMED

- **ÜHENDAJA** maailmalaagri postkontorist väljus suurel arvul kirju maailmalaagri eritempliga, samuti eriümbrikuga. Gaidluse juubelipäeval oli saksa postivalitsus võimaldanud ka seda eriti välja tõsta 26. juulil toimunud pidustuste puhul.
- **ROOTSI SKAUTKONTINGENTI,** s.t. eesti skaute Rootsist, juhtis poistelaagris Hiievallas vaikse efektiivsusega Rein Asu Malmöst, kes oli ka skaudilaagri üheks abijuhiks. Lõkkejuhiks oli Louis Mölder Stockholmist. "Poiste poolel" oli hundude pisikese all-lagri populaarseks juhiks Ivi Erendi Hälsingborgist (vana "kaleviane), keda abistas Maret Köster Boråsist. Tormikülas, skautide all-laagris oli juhiks Aho Rebas Göteborgist ja Vanemskautide "Tammekülas" abijuhiks Andres Merelaid Rootsist. Gaidide "Aatevalla" abijuhiks ja Rootsi eesti gaidide juhiks oli Malle Antsmaa, lõkkejuhiks Etna Klemmer. Hellakeste "Tibukülas" oli juhiks Leena Klemmer Stockholmist ja abiks tema õde Eva Klemmer. Gaidide all-laagri "Helmeküla" vanemaks oli Susanna Tomson Göteborgist ja perejuhiks Kalli Klement, Vanemgaidide "Tanukülas" oli perejuhiks Tiina Klement.

■ Toronto ülikooli lõpetas Bachelor of Science kraadiga **Peep Kõrgemägi.**

KOITJÄRVE
NOORTELE Scoutkåren
TALLINN:s Fastighets
stiftelse GÖTEBORG
POSTGIRO 52 84 27

†

Õnnetu surma läbi lahkunud

Tõnu Mast'i

mälestab leinas

JAKOB MAST

†

Varalahkunud armast

Tõnu Mast'i

mälestavad kurbuses

MARTA ABIKAASAGA
OIVI ABIKAASAGA
VIIA ABIKAASAGA
KERSTI